

A iniciativa de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Salt, els propassats mesos de juny i juliol la Casa de Cultura "Les Bernardes" acollia l'exposició *LA VIDA QUOTIDIANA A SALT, CINQUANTA ANYS ENRERA*. 1 de gener-31 de desembre del 1936.

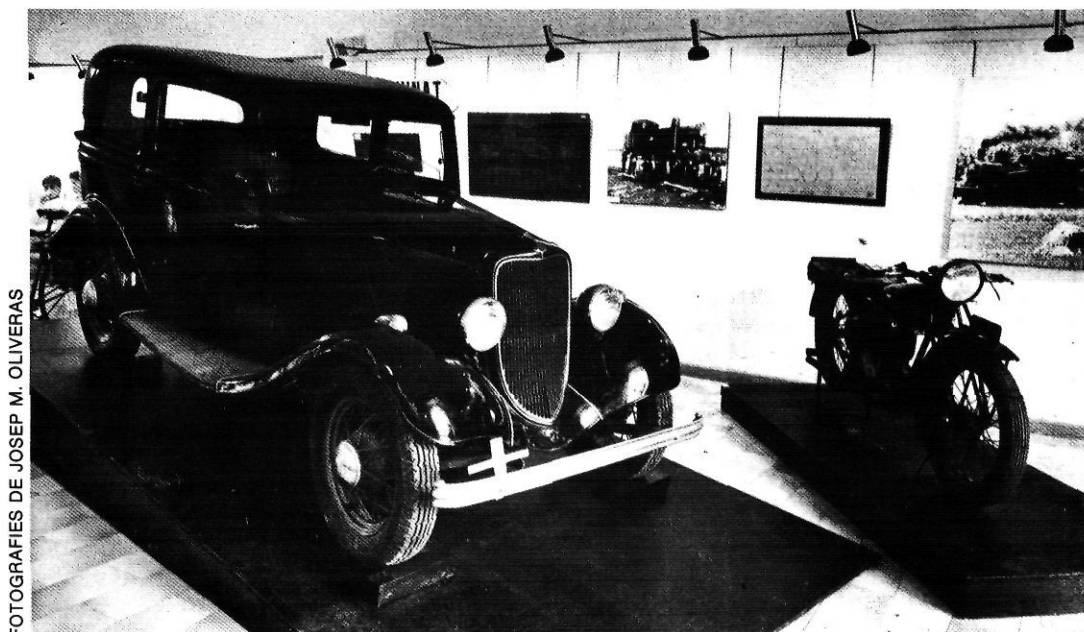
La coordinació i selecció de les obres va anar a càrrec de Joan Boadas i Raset i Josep M. Oliveras i Puig, comptant amb l'assessorament històric de Ramon Alberch i Fugueras. Dels treballs de secretaria, se n'ocupà Mercè Vidal i Casellas, mentre que Joan Casanovas i Romaguera tenia cura del disseny. L'exposició ha comptat amb la col.laboració de la Casa de Cultura "Les Bernardes", del Departament de Cultura de la Generalitat i de la Caixa de Pensions.

La vida quotidiana a Salt, cinquanta anys enrera

Cinquanta anys de la vida d'una col·lectivitat són ben poca cosa si els situem en el marc general de la seva trajectòria històrica. De tota manera, el canvi de ritme que la industrialització ha provocat en les transformacions a les quals es veu sotmès tot grup social ens permeten de considerar el nostre passat més recent com una època, si no remota, sí ben llunyana, sobretot pel que fa al canvi de tot allò que ens envolta en el nostre viure quotidià.

Aquesta realitat, que és aplicable arreu del país, és especialment certa pel que fa al poble de Salt. I l'objectiu de l'exposició *LA VIDA QUOTIDIANA A SALT, CINQUANTA ANYS ENRERA* ha estat apropar el visitant a un viure anònim i quotidià que ara fa mig segle configurava i donava cos al nostre teixit social; aconseguir, a través d'un seguit d'objectes i d'imatges, fer un salt endarrera de mig segle per tal de poder copsar que aquests cinquanta anys no han passat en va.

FOTOGRAFIES DE JOSEP M. OLIVERAS

Cotxe Ford V de l'any 1933 i moto J.A.P. Dollar del 1932 (Col·lecció Claret. Sils). Al fons, imatge del tren d'Olot.

Bàscula, rebobinadora de corrons i màquines de ninots, resten immòbils sota la mirada dels obrers que les feien funcionar.

La reproducció d'una llar treballadora d'ara fa cinquanta anys ens transporta al Salt republicà.

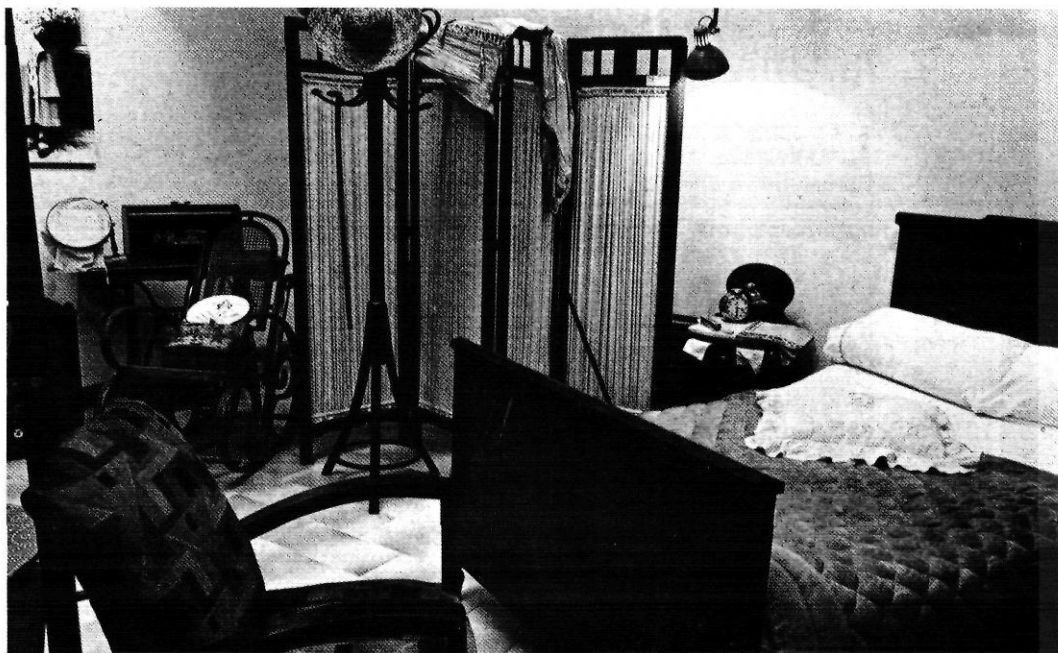
L'entrada a l'exposició reafirma el que acabem d'escriure: el model de cotxe, un Ford V de l'any 1933, ens apropa a la dotzena escassa d'automòbils que es passejaven pels nostres carrers. La bicicleta, la moto (una J.A.P. Dollar del 1932), la tartana i una fotografia de l'autobús de la línia Salt-Girona ens transporten també als mitjans de locomoció utilitzats amb més assiduitat. I, encara, el rètol del baixador del Veïnat de Salt ens porta a la memòria el carrilet de Girona a Olot, el qual veiem reproduït en una fotografia de més de tres metres que no fa més que augmentar la nostra nostàlgia i replantejar-nos les raons de la seva desaparició, l'any 1969.

A la mateixa entrada, tot un seguit d'eines d'oficis diversos (fuster, baster, hortolà, etc.) ajuden a crear el clima desitjable per tal de sentir-nos traslladats al Salt republicà.

I aquesta sensació augmenta en visitar la sala dedicada a la *vida municipal*. Des de l'urna que aco-

llia els vots en les eleccions, fins a la documentació generada pel municipi l'any 1936, passant per l'aparell de tallar els soldats, la taula, la màquina d'escriure —una Underwood—, els objectes d'escriptori, el cartell al·legòric de la República i tot un seguit de portades de diaris d'ara fa cinquanta anys que reflecteixen l'impacte de l'aixecament militar el juliol, són els elements que, juntament amb fotografies de saltencs al front de guerra, ens donen una visió d'aquells anys en què Salt es decidia majoritàriament a donar suport a una opció republicana.

La imatge del capellà centralitza l'àmbit dedicat a la *vida religiosa*. Calzes, hisops, copons, reclinatoris, harmònim, imatges, etc., rivalitzen per a mostrar-nos com es desenvolupaven les pràctiques religioses. Però la lectura d'aquest àmbit ens vol fer recordar també l'esperit anticlerical que animà la població després del divuit de juliol i que a Salt, a part de la pèrdua de l'activitat religiosa, motivà la confiscació

El "viso" i la cotilla pengen damunt la mampara d'aquesta habitació, rèplica de les existents l'any 1936.

de l'església, la casa rectoral, el col·legi dels germans de la Salle, el convent de les Dominiques i el de les Clarisses.

Aquestes transformacions no afectaren únicament la vida religiosa. L'activitat educativa d'alguna d'aquestes congregacions queda estroncada i germans de la Salle i Dominiques veuen transformar els seus edificis en escoles nacionals que, juntament amb l'escola pública que ja existia i l'escola racionalista, són les encarregades de l'educació de la població infantil d'aleshores. Fotografies d'alumnes de les diverses escoles, llibres de text, quaderns d'exercicis, el típic senyal dels "hermanos", "plomiers", lla-pis, etc., evocuen unes tècniques educatives ben diferents de les actuals.

Però, com cinquanta anys després, el viure quotidià dels saltencs de 1936 gira entorn de dos eixos fonamentals: el món del treball i la intimitat de la llar. Les dues fàbriques tèxtils, la Gassol i la Coma i Cros, apleguen prop d'un miler d'obriers, entre els quals juga un paper fonamental la població femenina. Bobineres, contínues, filadores, metxeres i teixidores hauran pogut explicar als seus néts quines eren les seves condicions laborals tot visitant la sala que aplega el sector tèxtil. Ben segur que l'observació del carro d'apagar foc, les màquines de *ninots*, el rebobinador de corrons, la bobinadora de quatre pueus, haurà fet renèixer, tot i el seu silenci actual, aquell brogit difícil de suportar al llarg de la jornada laboral. Els obusos fabricats a la col·lectivitzada fàbrica Coma i Cros (anomenada llavors Cooperativa Kropotkin) per aquestes mateixes dones, hauran servit per a reflexionar sobre l'esterilitat de les guerres. I a la mateixa sala, la documentació referida al cooperativisme i l'associacionisme posarà en evidència l'existència d'una pràctica obrera que avui, malauradament, quasi ha desaparegut.

Davant per davant, la sala de la llar recull la majoria d'aquelles peces que configuraven una casa treballadora. La cuina econòmica, olles i cassoles, la vitrina i la taula del menjador amb les seves estovalles de fil, el braser, la màquina de cosir, la ràdio, el despertador, el balancí, la butaca, el llit, la tauleta de nit i molts d'altres objectes que, tot i la seva modè-

tia, adquireixen, sota la imatge fotogràfica d'un matrimoni saltenc de l'any 1935 (en "Pepito" i la Genoveva), la bellesa i l'harmonia pròpies de les coses humils.

Abans de pujar a la planta superior de l'edifici seu de l'exposició, xarxes i anguileres volen recordar-nos que les *aigües del Ter* servien per a coses actualment impensables, mentre que, al peu de l'escala, els grillons utilitzats per als malalts mentals del *santatori Martí i Julià* són els testimonis d'unes pràctiques terapèutiques avui sortosament abandonades.

La planta superior acull aquelles activitats que serveixen d'*esbarjo i divertiment* als saltencs de fa mig segle: joguines infantils (el tren de corda, la pilota de drap amb els colors de la bandera republicana, els cromos, les cartes o el joc de pinyols de préssec), cartells del cinema d'aquells anys, fotografies de jocs populars i de partits de futbol. Al seu costat, una maqueta d'un envelat com el que els enveladors saltencs aixecaven a les festes majors de la República acompanya tot un seguit de fotografies de festes populars i un conjunt de cartells relatius a la festa de Salt de l'any 1936 que, per raons òbvies, no es va celebrar.

Una maqueta de 10 m² que reproduïx el Salt de fa cinquanta anys posa fi al recorregut per l'exposició i és una de les imatges més contundents de les transformacions sofertes a la nostra vila. Les 5.700 persones que hi habitaven es repartien en dos nuclis ben diferenciats, Salt i el Veïnat (sorgit a redós de la Coma i Cros), envoltats per camps, conreus i arbres, que avui encara resten astorats davant de l'aprofitament tan irracional que se'ls ha assignat.

A més d'aquests objectes estàtics, una pel·lícula de vídeo recull el testimoniatge d'un grup d'homes i dones saltencs que expliquen llurs experiències, il·lusions i, per què no, frustracions d'ara fa cinquanta anys, que porten i pregonen en el seu llenguatge el genuí sentiment del poble.

JOAN BOADAS I RASET

Joan Boadas i Raset és historiador i arxiver.